

ÁTTEKINTŐ GONDOLATOK A KÁLD EGYHÁZRÓL A VÉRTANÚSÁG KARIZMÁJA

LOUIS RAPHAEL SAKO

Absztrakt

Írásunkban az iraki káld katolikus egyház történetét tekintjük át, különös hangsúllyal napjaink súlyos, a társadalom minden területét érintő kérdéseire. Gondolkodásunknak külön jelentőséget ad, hogy Ferenc pápa első katolikus egyházfőként történelmi látogatást tett Irakban 2021 márciusában.

Kulcsszavak: Irak, káld egyház, terrorizmus, vallási radikalizmus, egyházak párbeszéde

Bevezető gondolatok

Mindenekelőtt szeretném megköszönni Őeminenciája Erdő Péter bíboros úrnak, hogy meghívott az 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusra. Valamint hála a Magyar Máltai Szeretetszolgálatnak, hogy ma jelen lehetek önök között. Szívből jövő köszönet ezért, amely a zaklatott hazájukban lévő keresztényekkel való szolidaritás konkrét megnyilvánulása. Köszönet a magyar kormánynak és a magyar egyháznak nagylelkű segítségnyújtásukért, amelynek révén az Iszlám Állam által lerombolt otthonok, iskolák, templomok épülhettek újjá a Ninivei-síkságon. Megbecsülésünk és hálánk jeleként Telskuf városát „Magyarország lányának” (Bint al Majjar) neveztük el.

A közel-keleti keresztény dráma évek óta folyik. Az óriási nyomás, a vérengzések és a nyomukban járó elvándorlás folytatódik olyan országokban, mint Irak, Szíria, a Szentföld és Libanon. Sajnos a Nyugat nincs tisztában azokkal a nehézségekkel és félelmekkel, melyekkel a keresztényeknek számos országban szembe kell nézniük. A radikalizmus (terror) mint politikai és vallásos ideológia egyre inkább terjed a Közel-Keleten, s ennek a keresztények ártatlan áldozatait, elkötelezettségük mértékétől függetlenül. A szélsőségesek ki akarják használni a jelenlegi helyzetet, hogy véget vessenek a keresztény jelenlétnek a Közel-Kele-

ten. Sokan hagyták el hazájukat, ami tovább nehezíti a helyben maradók „életét”, azokat, akik kitartóan és lelkesen folytatják tanúságtételüket, az óriási nehézségek közepette is.

Mivel a Közel-Kelet a kereszténység bölcsője, úgy gondoljuk, a keresztények jelenléte a térségben kulcsfontosságú, és ők az önök támogatására szorulnak. Példaként a káld egyházat mutatom be, mely nagyon hasonlít a világ ezen felén lévő többi keresztény felekezethez.

Történelmi háttér

A kereszténység a Krisztus utáni I. század végén jelent meg Mezopotámiában (ma Irak). A hagyomány szerint Szent Tamás apostol volt az első, aki Indiába vezető útja során ebben a térségben evangelizált. Ezért a keleti egyház „patrónusának” tekintik. Miután elvégezte misszióját Mezopotámiában, India Kerala régiójába ment hirdetni az örömhírt; a Malabár-part keresztényeit ma is „Szent Tamás keresztényeiként” tartják számon. Ők mind a mai napig a káld liturgiát használják, amelyet a II. vatikáni zsinat után fordítottak le a helyi malajálam dialektusra. Az apostolok általában ott prédikáltak, ahol zsidó közösségek voltak – nyelvükből és hitbéli meggyőződésükből fakadóan. Így történt Mezopotámiában is Krisztus után 587-ben. Ez az oka annak, hogy liturgiánk zsidó keresztény liturgia.

Az egyházam első szinódusa 410-ben, Izsák pátriárka pártfogásával negyven püspököt hívott egybe. Számos alapvető fontosságú döntést hoztak ekkor a tanítással, az adminisztrációval és a rítus gyakorlásával kapcsolatban (például a niceai hitvallás adaptációja, az egyházmegyeik kormányzati rendszere, vagy annak a struktúrának a létrehozása, amely szerint az egyház egyetlen vezetője „Szeleukia érseke”).

Nyitottság a világra

A történelem tanúja volt a keleti egyház páratlan evangelizációjának, amely kiterjedt a Távol-Keletre, Szumátra szigetétől Srí Lankáig, az indiai Malabár-parttól Kínáig és az Arab-félszigetig. Az első évezredben egyetlen más egyház sem terjeszkedett annyira, mint a keleti. Kereskedők és szerzetesek hirdették az evangéliumot a selyemutat követve. Mélyen átértékelték kereszténységük és műveltségük dimenzióját: a kereszténységet „a Fény vallásának” nevezték, Krisztust „Megvilágosodottnak”, az örömhírt pedig „Drágagyöngynek”. Nisibis tartományban Abdisho metropolita (+1318) mintegy húsz metropolitát vett számba kétszáz egyházmegyével. A térségben az iszlám VII. századi megjelenésekor a mai Irak és Perzsia területén a keresztények voltak többségben, míg mára már a kisebbséget alkotják.

A vértanúság karizmája

A káld egyháznak nincsenek külső megjelenési stílusjegyei, épületdíszei. Szépsége belülről fakad, liturgiájából, lelkiségéből és mártírjaiból, akik életüket áldozták hitükért, és áldozzák mind a mai napig. A vértanúság a káld egyház karizmája, mivel megalakulásától kezdve mindig is üldöztetésnek volt kitéve – korábban a perzsák, az arabok, a mongolok, az oszmán-törökök, ma pedig a muszlim szélsőségesek, például az al-Kaida vagy az Iszlám Állam részéről. Ezen a ponton szeretnék megemlékezni a bagdadi szír katolikus katedrálisban 2010. október 31-én, a vasárnapi misén történt robbantásról, melynek során negyvennyolc ember veszítette életét, köztük két fiatal pap.

Hasonlóan drámai példa a százhuszezer keresztény elvándorlása Moszulból és a Nini-vei-síkságról. Egyetlen éjszaka alatt hagytak maguk mögött mindent, biztos menedéket keresve. Sokan tartózkodtak például Kurdisztánban, több mint három évig, 2017-es szabadulásukig. A liturgia keretén belül a káld egyház reggeli és esti körmenettel és himnuszokkal tiszteli mártírjait és ereklyéiket. Ez a szellemiség ad nekünk erőt a maradáshoz, a kitartáshoz, a reményhez.

Krisztológiai szempontok

Mivel a keleti egyház a Római Birodalom határain kívül helyezkedett el, földrajzi és politikai szempontból is elszigetelten, nem vett részt az egyetemes zsinatokon. Megjegyzendő, hogy nem helyes „nesztóriánus egyháznak” nevezni, ugyanis Nesztoriosz Konstantinápoly pátriárkája volt. Így a keleti egyház az antiochiai krisztológiát vette át, melyet a szinoptikus evangéliumok leírása alapján Jézus Krisztus történelmileg felemelkedő személye jellemez: embertől Istenig, szemben a leszálló személlyel az alexandriai teológiában, amely Istentől emberig származtatja a Logoszt, ahogyan az János evangéliumának elején olvasható. A keleti egyház a katolikus egyház részének tekinti magát. Eltérések csupán a szóhasználatban vannak, amivel kapcsolatosan II. Szent János Pál pápa és Dinkha pátriárka Rómában, 1994. november 11-én adta ki krisztológiai nyilatkozatát.

A káld katolikus egyház

Amikor a keresztések birtokában volt a Szentföld, nyugati misszionáriusok érkeztek Keletre. 1340-ben közvetlen kapcsolat jött létre, amikor a keleti keresztények egy csoportja Cipruson csatlakozott a katolikus egyházhoz. Őket nevezték káldoknak. Ezt a szövetséget Timóteus püspök újjította meg 1445-ben, IV. Jenő pápa idején, a ferrara–firenzei zsinatot (1438–1445) követően. 1553. november 12-én Youhanna Soulaqát püspökké szentelték

Rómában, és a káldok pátriárkájának nyilvánították. Ezt követően Amedbe (Diyarbakir) érkezett, s a várost a patriarchátus központjául választotta. Egy csoport domonkos szerzetes kísérte, hogy segítsék a katolicizmus terjesztését. Pozícióját két metropolita felszentelésével erősítette meg. Soulaqa pátriárka 1555. január 12-én halt meg, miután az oszmánok megkínozták. A káld egyház a katolikus egyházzal való egység mártírjaként tartja számon.

Ma a káld egyháznak tizennyolc egyházmegyéje van: nyolc Irakban, kettő Iránban, egy Szíriában, Libanonban, Egyiptomban és Törökországban, kettő Amerikában, egy Kanadában és egy Ausztráliában. Híveinek száma meghaladja az egymilliót.

Az eucharisztia alapuló keleti lelkiség

A keleti lelkiség célja Krisztus személyének mély megismerése és a vele való egység. Jézus Krisztus az üdvösség „feje”, amely az egyházban, Krisztus misztikus testének közösségében és végső soron a hívekben valósul meg, amikor a liturgikus év különböző szakaszaiban fokozatos egységre jutunk azáltal, ahogyan az üdvösségtörténet különböző részein megyünk keresztül, megélve valódi teológiai és erkölcsi jelentésüket. Ezt az egyház megszentelődése (az eszkatológiai dimenzió) koronázza meg, a Krisztus és az egyház húsvéti misztériumáról való folyamatos személyes és közösségi elmélkedés által. Ez olyan átformáló program, amely a keresztény közösséget alkotó lényegesen alapul. Ennek megfelelően a keleti liturgia „folyamatosan” világító fényt helyez a templom közepére, hogy megvilágítsa az eucharisztia és a Szentírás asztalát, azaz Jézus Krisztusra világítson, őt tisztelje, és az ő példáját kövesse.

A keresztény hívő nem teljes misztikus-spirituális tapasztalat nélkül, amely valójában nem kivételes helyzetet jelent. A spiritualitás azt jelenti: engedjük a Szentléleknek, hogy bennünk imádkozzon, Isten misztériumának megismerésére vezessen bennünket, s nem azt, hogy a világtól elszigetelődjünk azáltal, hogy közvetlen tudásunk van Istenről mint Atyánkról. Ennek a fajta ismeretnek a hétköznapi életünk során gyarapodnia kellene, és erről kellene tanúbizonyságot tennünk. A keleti hagyomány szerint a lelki életnek két feltétele van:

- Elköteleződés Jézus Krisztus példájának követése mellett, tekintettel az egyéni körülményekre. Ez egy radikális „isteni” szerelmi kapcsolaton alapul, amely hasonlít a házaspárok szövetségéhez. Befogadjuk az eucharisztia, Krisztus testét, amíg át nem változik bennünk. Vagyis naponta veszünk tőle valamit, és magunkra öltjük, hogy egyesülhessünk vele. „Because I love that son, I have become a son. who joins the one who does not die is also not dead. who is pleased with life becomes alive” (hymns of Salomon, 97).

- Elmélyült imádság, vagy a szív spirituális és „misztikus” imájának gyakorlása. Ez az érzelmi gyakorlat lehetővé teszi a hívő számára, hogy egyesüljön Istennel az előtte való leborulás és hálaadás által. Ez erőt, világosságot és békességet ad mindennapi küzdelmeink során. Ezek az imák arra hívnak bennünket, hogy csatlakozzunk Jézus imádásához, és ez legyen az alap.

Rövid megjegyzés az egyházi liturgiánkhoz

- A keleti egyház hét szentséget ismer el.
- Három anafora van, melyek közül Addai és Mari anaforája a III. századból származik. A legutóbbi (negyedik) Szent Tamás 2020-ban született anaforája. A káld teológia a kegyelem és a remény letéteményese.
- Hisszük, hogy Isten áldásai, megbocsátása és kegyelme mindenkinek szólnak.
- Mivel Jézus feltámadt és megdicsőítettet, a keleti egyház a Megfeszített nélküli keresztet használja.

Milyen jövő vár az iraki keresztényekre a pápa látogatása után?

Ferenc pápa iraki vizitációja (2021. március 5–8.) és főként az iraki keresztényekhez tett apostoli látogatása történelmi jelentőségű esemény volt. Fontosságát az adta, hogy kifejezte az üldözött keresztények támogatását, akik továbbra is szenvednek, s a bizalmatlanság és gyanakvás légkörében kénytelenek élni, ami meggátolja őket, hogy jövőjüket a saját országukban képzeljék el.

Ferenc pápa látogatása megerősíti a keresztények hitét, megújítja reményüket, és új lendületet ad nekik, hogy újraépítsék a bizalmat, s a nemzeti és szellemi testvériség jegyében együttműködjenek polgártársaikkal. Keresztényeknek és muszlimoknak értékelniük kellene a pápa üzeneteit, és annak részleteit meg kell valósítaniuk.

A pápa üzeneteivel minden iraki szívét megérinti. Pietro Parolin bíboros az iraki hívekkel való találkozásból tanultakat úgy foglalta össze, mint a vértanúsáig tartó bizonyágtételt a hitről. Ez az, amelyet ma az iraki keresztényektől tanulhatunk. A támadások és gyilkosságok ellenére ők továbbra is nagy bátorsággal tesznek tanúbizonyítást katolikus hitük mellett. Ez nagyszerű tanítás. A bíboros hozzátette: arra a képességre figyelmeztet bennünket, hogy minden nehézség ellenére legyünk őszinték. Ez felhívás a szolidaritásra.

A keresztényeknek ugyanaz az álma, mint az irakiaknak, hogy békében, stabilitásban, egyenlőségben és méltósággal élhessenek. Ennek elérésében minden segítséget nagyra érté-

kelnének. Az egyetlen megoldás, hogy legyen egy erős szekuláris polgári állam és valódi demokrácia, hasonlóan a világ legtöbb országában megvalósított demokráciához. A szekuláris vezetés minden vallást, kultúrát, csoportot és nyelvet felkarol és védelmez, a közügyeket tisztességesen irányítja és védi. A polgári állam nem avatkozik bele állampolgárai vallási hovatartozásába, és politikáját nem emeli egy ideológiai doktrína (szektás) szintjére, hogy az így hatalmat szerezzen és uralkodjon. A vallás és a politika szétválasztása követelmény. A nemzetközi közösségnek segítenie kellene Irakot e létfontosságú feladat megvalósításában.

A keresztények elvándorlásának megállítása érdekében ugyanakkor szükséges a városaikban és falvaikban kialakult helyzetet követő fejlesztési segítyezés, otthonaik, valamint az utak újjáépítése és munkahelyek teremtése, különösen a fiatalok számára.

Záró gondolatok

Az 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus lehetőség kell hogy legyen minden keresztény számára, hogy elmélyítse Krisztussal való egységét, majd egyháztagsága révén erősítse a közösséget és az egységet. Valamennyi eucharisztikus ünneplés az utolsó vacsora ünneplése, s az osztozás és közösség üzenetét hordozza. Adja a Mindenható, hogy bevégezhessük lelki utunkat Urunkhoz és Megváltónkhoz, Jézus Krisztushoz, aki soha nem hagy minket sötétségben, hanem feltámadásának fényét ragyogtatja ránk.

OVERVIEW REFLECTIONS ABOUT THE CHALDEAN CHURCH THE CHARISM OF MARTYRDOM

Abstract

In our overview, we look at the history of the Chaldean Catholic Church in Iraq, with particular emphasis on the serious issues affecting all areas of society today. The fact that Pope Francis made a historical visit to Iraq in March of 2021 and being the first Catholic pontiff to do so adds special significance to our thinking.

Keywords: Iraq, Chaldean Church, terrorism, religious radicalism, church dialogue

Louis Raphael Sako

Korai tanulmányait az iraki Moszulban, majd a domonkosok által működtetett helyi Szent János szemináriumban végezte. 1974-ben szentelték pappá. A római Pápai Keleti Intézetben tanult, ahol keleti patrisztikából doktorált. Később a párizsi Sorbonne-on is doktori fokozatot szerzett történelemtudományból. 1986-ban visszatért Moszulba. 1997-től 2002-ig a pátriárkai szeminárium rektora volt Bagdadban. 2002-ben kirkuki érsekké nevezték ki, 2003-ban szentelték püspökké. 2013-ban bagdadi érsekké és babiloni káld katolikus pátriárkává választották.